

KÓNYA Sándor

∴ okleveles gépészmérnök, középiskolai tanár, nyugdíjas

∴ konyacsoka@gmail.com

GYERMEKDALOK, MONDÓKÁK CSÓKÁN ÉS KÖRNYÉKÉN

Nursery Rhymes in Csóka and its Surroundings

Dečije pesmice i brojalice u Čoki i okolini

A hagyományos gyermekjátékok gyűjtése néprajzkutatásunk egyik fontos feladata. Nemcsak pillanatnyi tudástárunk rögzítése céljából, de önismeretünk elmélyítése végett is, hiszen a gyermekjátékok régi, gyakran ósrégi korok történéseinek, rítusainak maradványai. Ez a dolgozat a gyermekfolklór azon részét öleli fel, melyhez gyermekdalok, mondókák kapcsolódnak. Az anyag két részre tagolható. Az első rész a felnőttek ölbéli gyermekekhez szóló játékos mondókáit (altató, simogató, tenyeresdi, ujjasdi, szájpörgető, orrocskázó, álltató, lábontáztató, táncoltató, tapsoltató, gyógyító mondókák) tartalmazza. A második részben olyan mondókák vannak, melyeket általában egymás között mondanak, énekelnek a gyermekek. Az alkalmi mondókákon kívül ide tartoznak a természetmondókák, növénymondókák, állatmondókák, az állathangok „értelmezése” és a hangszerek „beszédének” utánzásai, a mondókamesék, a csúfolók, a beugratók és a kiszámolók. A Csókán és környékén gyűjtött mondókák mindegyikére jellemző a ritmusosság, gyakorta a beszéd és ének közötti határon mozognak. A szövegek sokszor tájnyelvi jelenségeket hordoznak.

Kulcsszavak: mondóka, dallam, gyermekfolklór, játék, hagyomány

BEVEZETÉS

A népi gyermekjátékok a Vajdaság néhány pontján alapos kutatás és gyűjtőmunka eredményeként közkinccsé váltak. Itt elsősorban Burány Béla zentai (BURÁNY 1972, 1973, 1996), Csorba Béla temerini (CSORBA), Rind Melitta topolyai (RIND) közléseire, valamint Szőke Anna sajátos, szinte regényes formában bemutatott kishegyesi gyermekfolklórája (SZŐKE) gondolok.

Az énekes népi gyermekjátékok nagy összefoglaló gyűjteményét Bodor Anikó adta közre a *Vajdasági magyar népdalok IV.* kötetében (BODOR),

míg népi mondókáinkat Matijevics Lajos gyűjtötte kötetbe (MATIJEVICS) példamutató módon elemezve is az anyagot.

Hagyományos gyermekjátékaink gyökerei egészen a középkorig (ENDREI–ZOLNAY 14–23), de gyakran még mélyebb időrétegekbe nyúlnak, így a ráolvasásszerű, gyógyító és doboló mondókák valószínűleg a sámánságig (vö. HOPPÁL).

Izgalmas feladat dokumentálni játékos mondókáinkat, hiszen ezek gyakorta a beszéd és az ének mezsgyéjén lebegnek. Előfordul, hogy a lejegyző hosszan töpreng azon, vajon szabályos kottafejjel, vagy egy x-szel jelölje a hangot a szöveg fölötti vonalrendszerben, azaz zenei vagy inkább beszédhangnak tekintse. A következő oldalakon közölt anyag betekintést nyújt abba is, miként alakul a ritmusban mondogatott szöveg a néhány hangból álló dallammotívumon keresztül önmagában megálló dallammá. Az önálló dallam egyik fő forrása a gyermekjátékdal, mely minden nép népzenejének legősibb rétegét képezi (VARGYAS 15–46, ÁG 21–27).

A csókai gyermekjátékanyag oroszlánrésze 1978 és 1980 között gyűlt össze, csak néhány adattal bővült 2000-ben. Mindez csak kicsiny töredéke az egyetemes magyar gyermekjáték-gyűjteménynek (közel harmincezer egység), amelyet az MTA Zenetudományi Intézetében a Népzene- és Néptáncutató Osztály és Archivum tudományos főmunkatársa, Lázár Katalin gondoz. Elmondása szerint a csókai gyűjtésben újdonságként ható játékok is vannak. A zentai Vajdasági Magyar Művelődési Intézetben is hozzáférhető a csókai gyűjtés, amelyből Bodor Anikó már közzétett altatókat, gyógyító, csúfoló, kiszámoló mondókákat, hintáztatót, körjátékot, forgó, párválasztó és táncos játékot (BODOR 10–13, 52–54, 118, 119, 208, 240, 255, 271, 361, 405, 583, 621. sz.). A Bodor Anikó által közreadott játékokat, mondókákat nem közöljük itt újra. (Ezúttal az ügyességi és tárgyi gyermekjátékok bemutatása is elmarad.)

Adatközlők: *Csóka*: Cs. Simon István (1942), Gligor Jánosné Zsifkó Magdolna (1910), Juhász Istvánné Gulyás Mária (1919), Kadó Pálné Gombis Mária (1929), Kónya Mihályné Banka Julianna (1915), Mester Mihályné Takács Ilona (1946), Tóth Istvánné Balázs Piros (1920), Török Györgyné István Piroska (1928), Török Károly (1946), Zsifkó István (1930), Zsifkó Istvánné Gulyás Klára (1933), játszadozó gyerekek. *Szanád*: Király Piroska (1962), Bús Gizella (1955). *Hódegyháza (Jázova)*: Piri Gézané Nagy Mária (1928). *Tiszaszentmiklós*: Kökény János (1943). *Padé*: Lévai Lajos (1933). *Törökkanizsa*: Csanádi József (1920), Varga István (1955).

Jelmagyarázat:

ë = középzárt e (rövid é)

ē = hosszú e

ā = hosszú *a*

à = illabiális, palócos *a* (rövid á)

j = hiátustöltő hang (magánhangzó-torlódás esetén)

✕ = beszédhang jele a kottában

szögletes zárójel [a szöveggel párhuzamos cselekvés leírását, jelölését tartalmazza]

kis zárójel (szómagyarázatot, egyéb megjegyzést tartalmaz).

I. JÁTÉKOS MONDÓKÁK KARONÜLŐ GYERMEKEKKEL

• *altatók*

1.

Csi-csiss, ba - ba, a - lud - já, an-gyal - kák - kã ál - mod - já.

2.

Csi-csij - ja, ba - bá - ja,
ē-mönt a ma - má - ja a vá - sár - ba. Hoz ne-ki

ka - lá-csot, a ha - já - ba sza - la - got, csi-csij - ja, ba - bá - ja.

• *simogatók*

3.

Ci - ró - ka, ma - ró - ka,
Mit főz - té, Ka - tó - ka?

4.

Ci - ró - ka, ma - ró - ka,
Mit főz - té? Ká-posz - tát. Ho-va tőt - ted? A póc - ra.

Mög-öt - te ja kic - ci - ca.

Jelmagyarázat: ♪ = az ajkak pörgetése a kezujjakkal a hangképzéssel egy időben

▼ = a fölfújt arcból ujjhegyekkel (a hüvelyk-, mutató- és középső ujjat összefogva) kiütött levegő

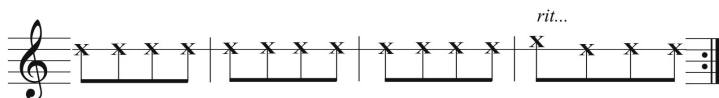
9.

Ződ u - bor - ka, tők, ká-posz - ta, puty-tya ró - ka,
puty-tya ró - ka.

• orrocskázó

10.

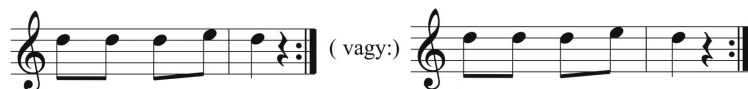

Én is pi-sze, tē is pi-sze, gye-re, pi-szēm, vesz-szünk ősz-sze!

[A felnőtt jobbról-balról érintgeti orrával a gyermek orrát.]

• álltató

11.

Áll a ba - ba, áll,
Is - ten - ké - nek áll.

Áll a ba - ba, áll,
mint a gyer-tya - szál.

• lábhintáztatók

12.

Hin-ta, pa - lin - ta, ré - gi dun-na,
kis ka - to - na, u - gorj a Ti - szá - ba!

13.

Hin-ta, pa - lin - ta, ré - gi dun-na,
kis ka - to - na, u - gorj föl a ló - ra!

• *gyógyító*

21.

Ók - háj, bók - háj, ha mög - gyó-gyul, nem fáj.

[Ha kisebb baleset éri a gyermeket, a sérülés fölött keresztet rajzolgatva mondogatják, a gyermeket vizsgáztatják, bátorítják.]

II. NAGYOBB GYERMEKEK MONDÓKÁI

ALKALMI MONDÓKÁK

• *apabecézők*

22.

Ē-mégy a - pa, ra - pa - ra, pa - pa, ra - pa, ra - pa - ra.

23.

Ē-mégy a - pa, ra - pa - ra, pa - pa, ra - pa, ra - pa - ra.

• *futás közben*

24. Szaladjunk, szaladjunk,
hagy lebögjön a hajunk!

25. Nyomd mög a gombot,
kapsz egy libacombot!

• *érkezéskor*

26.

Itt va-gyok,
ra - gyo-gok, mind a fe - ke - te szu - rok.

• *évésre biztató*

27. Ögyetök, nyőjjön a bögyetök!

• *kapaszkodó*

28. Szívem szotty, kapaszkodj!

• *csere alkalmával*

29. Cserebere fogadom,
többet vissza nem adom!

• *ha kérnek abból, ami a másiknak van*

30. Kúdú, kúdú, vajacska,
zsebömbbe szart a macska.

• *ha hajtják a malacot*

31.

Hajtsd ki, Pé - tör, a ko - cát! A - ki ki - ta - náj - ja,
Nem bá - nom, én ki - haj - tom, an - nak lössz ba - bá - ja.
vas - pá - cá - vā kor - ga - tom.

• *rendcsináló*

32. Csönd, rönd, figyelöm, aki rossz, azt mögveröm.

• *csöndcsináló*

33. Éccő egy pap haldoklott, három bili szart hagyott, egyiket az írónak,
másikat a bírónak, harmadikat annak, aki leghamarább mögszóal.
(Ha valaki ezt végigmondja, mindenkinek el kell hallgatnia. Aki elő-
ször mögszóal, azt kinevetik, csúfolják.)

• *rajzolás*

34.

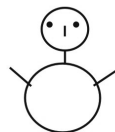
Pont, pont vesszőcske, • i •

készen van a fejcske.

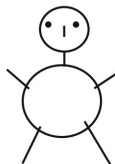
Itt a nyaka,

naaaaagy a hasa,

készen van a

török basa!

• *vonalhúzó*

35. [/ / /]

Egy, kettő, három,

[/ / /]

macska ül az ágyon.

[/ / / /]

Fogadjunk egy liter borban,

[/ / /]

hogy ez tizenhárom!

[A mondóka elhangzása közben meghatározott ütemben húzza a vonalakat pálcával vagy cserépdarabbal a földre, ujjal nedves homokba, ceruzával papírra stb. A mondóka végére a vonalak összege 13.]

• *számlós*

36. Egy, kettő, három, négy,

tarka kutya, hová mégy?

Az erdőbe kakáni,

tégöd híllak papáni.

• *ABC-s*

37. Á, bé, cé, dé, bornyúláb,

húzd a farkát, tejet ad!

38. Á, bé, cé, dé, macska prédé.

(prede = dorombol, szerbül)

• *napsoroló*

39. Hetfű hetibe,

kedd kedvibe,

szërda szűribe,

csütörtök csűribe,

péntök pitvarába,

szombat szobájába,

vasárnap az Isten házába.

• *templomnál*

40. Templom, bemönjek-ë, nem tom.

• *tejfog kiesésére*

41. Egér, egér, adjá neköm vasfogat,

én mög adok csontfogat.

• *hóesésre, darára*

47. Esik a hó,
fingik a ló,
iszi a számtartó.

48. Esik a dara,
fázik a mēnyasszony fara.

• *hidegben*

49. Füttyülj, Lázó, maj' nem fázó!

NÖVÉNYMONDÓKÁK

• *gólyalábra*

50. Kaszálj, kaszálj, gólyaláb,
mingyá hazaérünk,
túrús tésztát főzünk.

(A valójában gólyaorr nevű növényt Csókán sokan gólyalábnak mondják.)

51. Kaszálj, kaszálj, füvecském,
mingyá hazaérünk,
túrús lepényt öszünk.

• *bürökre*

52. Csücsörödj ki, kácsa, csücsörödj ki!

„Lévägtam a bürköt, bevagdostam a végit, beletöttem a vízbe, akkó mondtam.”

• *pipacsra*

53. Sör-ë, bor-ë, pálinka-ë,
piros színú pántlika-ë?

(A pipacsbimbót tartó gyermek kérdez. A többiek találgatnak. A föl-tépett bimbó szirmait az eheti meg, aki eltalálta a színt: fehér = pálinka, rózsaszín = sör, piros = bor.)

ÁLLATMONDÓKÁK

• *gólya*

54. Gólya, gólya, gilice, egyik lábod picike!

55. Gólyát látok, szeplőt mosok, szárnya alá hányom.

(Ha először látnak gólyát az évben, a mondókéval eltávolítható a szeplő.)

56.

Gó - lyát lá - tok,
szep - lőt há - nyok.

57.

Gó - nya, gó - nya, vas - la - pát,
hoz - zá ne - kőm kis - ba - bát!

• szürke ló

58.

Szür - ke lo - vat lá - tok,
sző - rön - csét ta - ná - lok.

• kecske

59. Kecske, kecske, mit kereső a kertbe?

Szöllőt önnék, ha vóna.

Ēgyütté kapáni?

A z/órod alá kakáni.

• katicabogár

60.

Szállj el, szállj el, Gyűn - nek a tö - rő - kök,
ka - ti - ca - bo - gár - ka! sós kút - ba tősz - nek,
on - nan is ki - vősz - lek.

Ke - rék a - lá tősz - nek, Szállj el, szállj el,
on - nan is ki - vősz - lek. Ka - ti - ca - bo - gár - ka!

(Addig éneklük, míg el nem száll a kézről a katicabogár.)

• *vadliba*

61. Sej-haj, vadliba,
gyűjjönek a lagziba!
Ha hoznak, észnek,
ha nem hoznak, néznek.
62. Sej-haj, vadliba,
mit ötté a lagziba?
Tekintetös káposztát,
békasúttet, rántottát.

• *bika*

63. Bika, bika, vaskarika!
64. Bika, bika, gyöngyös, gyerököket öldös!
Kés köll a bikának, fóró víz a nyakának!

• *pulyka*

65. Szöbb a páva, mind a pulyka,
mer a pulyka taknyos óru,
rútt a lába, rut, rut, rut!
66. Szebb a páva, mind a pulyka,
mer a pulyka toprongyos,
a páva mög aranyos.
- 67.

Szöbb a pá - va, mind a puly - ka,
mer a puly - ka tak - nyos ó - ru,
a pá - va mög a - rany - tol - lú,   blrlrlrlr!

• *szamár*

68.

Hipp, hopp, zö - rög a ko - csi, túl a Ti - szán bög a csa - csi.

Men-nél job-ban zö - rög a ko - csi, an - nál job-ban bög a csa - csi.

ÁLLATOK BESZÉDE

• *béka*

69. Mit varrsz, mit varrsz?

(a másik mondja:)

Papucsot, papucsot!

• *bika*

70. Bemögyök a faluba!

• *kakas*

71. Kukuríkúú, macskatúrúú!

• *rigó*

72. Huncut a bíró!

(vagy:)

Köll-ë dijó, fjú?

• *vadgalamb*

73. Gugújj lë, gugújj lë!

• *nádiveréb*

74. Kere-kere-kíkító!

HANGSZEREK BESZÉDE

• *hegedű*

75. Cini, cini, hegedű, macska segge keserű!

• *nagybőgő*

76.

Dum-ma, dum-ma, Piz - du Ja - ni, köll - ë pi - na, Jan - kó?

• *dob*

77. Dobolom, dobolom,

dob-dob-dob,

gyertök elő, bolondok!

• *kisharang*

78. Cim-cím ciböre,
kormányozza kötele,
vas a bubójaja!

MONDÓKAMESÉK

• *találós mese*

79. Fölütem a zörgöre, ēmöntem a zajgóra, vöttem vöröskét. Beletöttem a lukacskába. Odagyütt a szőröske. Úgy kupán vágтам a lipi-lapacsommā, hogy főszaladt a kopaszhögyre.	[Felütem a kocsira,] [elmentem a piacra,] [vásároltam húst.] [Beletöttem a fazékba.] [Odajött a macska.] [Úgy fejbe vágтам] [a fakanalammal,] [hogy felszaladt a kemencére.]

• *csalimesék*

80. Mese, mese, mákos,
fekete nadrágos.
81. Mese, mese, fakakas,
bújj a lukba, ott hallgass!
82. Mese, mese, mátká,
fekete nadályka.
83. Mese, mese, mátká,
tehén segge szádra.
84. Vót éccő egy embör,
szakállá vót kendör.
Mögguyulladt a kendör,
ēszaladt az embör.
85. Meséljek egy mesét?
Kutya vitte kefét.
Izgette, mozgatta,
bolond, aki hallgatta.

CSÚFOLÓK

• *bánáti beszédre*

86. Szögedi embör kinyérön öszi a meggyet.
87. Szögedön könyérre öszik a möggyet,
ha nem birik mögönni, möghagyik röggere.

• *bácskai beszédre*

88. Árá, ámára, Mákosba, Lápisba,
kánállá, villává észik a tudománt.

• *árulkodóra*

89. Árukodó Júdás,
nem kapsz piros tojást,
csak egy seggberugást.

90.

Á - rú - ko - dó Jú - dás, köll - ë pi - ros to - jás?
Nem köll ne - ki pi - ros to - jás, csak az á - rú - ko - dás.

• *sugdolózókra*

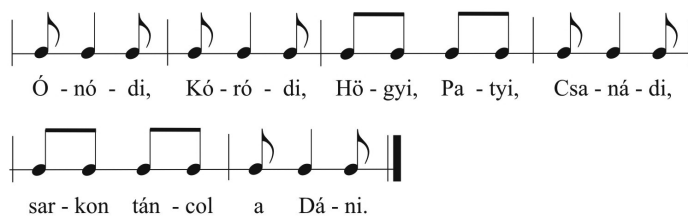
91.

Súg a sza - már a fi - á - nak,
kor - pát ad - junk az any - já - nak!

• *vezetéknevekre*

92.

Ó - nó - di, Kó - ró - di, Hö - gyi, Pa - tyi, Csa - ná - di,
sar - kon tán - col a Dá - ni.

(Csőszcsúfó volt Terjányon, azaz Temesközlőrincfalván.)

• *keresztnevekre*

93. Aladár, neköd szarik a madár.
94. András töke-pöcse hangyás.
95. Antal, mögdoblak egy hanttal.

96. Csöre, csörög a pöndöle.
 97. Dani, Dani, dagasztani, hónap viszik akasztani.
 98. Èta, pèta, ponty, mosogatórongy.
 99. Feri, Feri, tekeri, a lányokat keceri.
 100. Gyura, Gyura, gyünnek, birkaszarrā lúnek.
 101. Gyurka, kisút mán a hurka.
 102. Ica, pica, pattogatott kukorica.
 103. Imre herceg segge perceg.
 104. Imriske, mögdöglött a kiscsirke.
 105. Jancsi, szart a macska, hajtsd ki!
 106. János, mé vagy olyan álmos? Azé vagyok álmos, mert a nevem János.
 107. Jenő, mi lóg elő? Kis meszellő. (vagy:) Tamburaverő.
 108. Jóska, pècsèna kokóška. (pečena kokoška = sült tyúk, szerbül)
 109. Jóska, poloska, tizenhárom galuska.
 Èn öszöm a galuskát, tē öszöd a poloskát.
 110. Julcsa, hun az ajtó kúccsa? (kúccsa = kulcsa)
 111. Katica, karmójjon mög a cica!
 112. Lackó, packó, pad alatt a zacskó,
 Két kutya húzza, a harmadik nyúzza.
 113. Lajos, Lajos, lakatos, Tíjed lössz a gatyá fos.
 114. Luca, puca, ég a rét, mindön fíjad benne ég.
 115. Pista, lista, kanálista, Beleszart a kanálisba.
 116. Pista, Pista, palárista, becsukták az áristomba.
 (áristom = tanítás utáni fogság az iskolában)
 117. Sándor, gatyába táncol. Felesége bugyiba, mőnnek a moziba.

• *kilátszó alsószoknyára*

118.

Hosz-szabb a pèn-tők, mind a szom-bat!

• *kilátszó bugyira*

119.

Mesz-sze van Bu - da - pest, még - is i - de - lát - szik!

• *kinyílt slacc*

120.

Nyit-va van a bót,
lő - het vőn-ni sőt!

• *iskolásra*

121.

Nagy sza - már, még - is is - ko - lá - ba jár!

• *síróra*

122.

Rí - vó, pi - cso - gó, tep-szi má - lé, ro - tyo - gó!

• *frissen nyiratkozottra*

123.

Ko-pasz csir-ke ta - va - lyi, kár lőn - ne ki - dob - ni!

• *bámulóra*

124. Mit néző? Nem vagyok én intéző.

125. Mit bámusz? Nagyot fingok, elájúsz.

• *utánozóra*

126.

U - tá - no - zó ma-jom,
át - ug - rott a fá - lon, mög-néz - te, hogy hány ó - ra.
Fél - ti - zen - egy, bo-lond ez az egy!

• *lopóra*

127. Lópó, lópó, loptató,
Kerék alá gyugtató!

• *a sok műanyagra*

128. Nejlón mán a bicikli, nejlón a pédál,
nejlón gólya hozza majd a nejlón kisbabát.

• *halászra, vadászra*

129. Halász, vadász, éhönkórász. (éhenkórász = éhes munkakerülő)

• *ha fiú lánnyal megy*

130. Legény mög a nagylán,
batyut visz a hátán.

BEUGRATÓK

• *feleletek a „mondd, hogy...” fölszólításra*

131. Vasárnap. – Tégöd fognak kis kocsiba számárnak.

132. Csütörtök. – Vigyön el a kis ördög.

133. Vonat. – Öregapád a kuckóba tolat.

134. Gombostű. – Kapd föl a szart tüvestű.

135. Hatvanhat. – Csókódd mög a lukamat.

136. Nyócvannyóc. – Tijed lössz a lógombóc.

137. Elefánt. – Nyald a seggit, maj' nem bánt.

• *ha valami van a fején*

138.

Szom-széd há-zán gó-lya - fé-szök, ben-ne ül a gó - nya.

(Úgy mondogatják, hogy rá sem pillantanak arra, akinek a fején van valami.)

• *mintha valami volna a fején*

139.

Mi van a fe - je - dön? Haj, haj, haj!

(A haj kurjantás itt azt jelenti, valóban haj van a fején.)

KISZÁMOLÓK

140. Egyedem-begyedem tengertánc,
beteg-ë még a finánc.
Beteg bizon, nem öszik,
temetőbe kint fekszik,
ráfutott a vadrózsa,
ike, pike, pukk!
141. Egyedem-begyedem tengertánc,
Hajdú sógor, mit kívánsz?
Nem kívánok egyebet,
csak egy darab kenyeret.
142. Ite-pite, pont,
mosogatórongy.
Mé nem gyütté hamarább,
kaptá vóna húst.
Én is kicsit kaptam,
tarisznyába raktam,
mire hazaértem
mind épogyogtattam.
143. Egyedem-begyedem cici ne,
Hábine, bábine, domine.
In, cvin, cingeráj,
Eredj ki tē, tē humjá!
144. Egyedem-begyedem cukor bé,
ábél, bábél, dominē.
Ikum, pikum, csere pikum, puff!
145. Pad alatt, pad alatt pukkantyú,
nem vagyok én félnyakú.
Isten lovát patkolom,
sárga szöggel szögelöm.
Inc, pinc, tē vagy kint,
tē vagy az a drága kincs.
146. Ó, ó, ó, tündérkaszinó.
Akire jut a százkettő, az lesz a humó!
2, 12, 22, ... 92, 102!
147. Ecc, pecc, kimehetsz,
holnapután bejöhetsz.
Cérnára, cinegére,
ugorj, cica, az egérre!

IRODALOM

- ÁG Tibor 2004. *Semmit sem vétettem Nyitra városának*. Nyitra-vidéki magyar népdalok. Csemadok Területi Választmánya, Dunaszerdahely
- BODOR Anikó 2008. *Vajdasági magyar népdalok IV. Énekes népi gyermekjátékok*. Forum Könyvkiadó, Újvidék–Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, Zenta
- Dr. BURÁNY Béla 1973. *Hej, széna, széna*. 120 vajdasági magyar gyermekjátékdal. Zentai Múzeum, Zenta
- BURÁNY Béla. A mi utcánk játékei. In *A Hungarológiai Intézet Tudományos Közleményei 1972. 11–12. sz.* 147–216.
- BURÁNY Béla. Gyermekjátékok, mondókák az apró gyermekkorban. In *Létiünk 1996. 3–4. sz.* 15–29.
- CSORBA Béla 2003. *Temerinben volt egy bolt*. Temerini népi gyermekjátékok I. TAKT, Temerin
- ENDREI Walter–ZOLNAY László 1986. *Társasjáték és szórakozás a régi Európában*. Corvina Kiadó, h. n.
- HOPPÁL Mihály 2009. A zene és a sámánság kapcsolata. In Szemerkényi Ágnes (szerk.): *Folklór és zene*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 369–378.
- MATIJEVICS Lajos 1976. *Tíz, tíz, tiszta víz*. Jugoszláviai magyar népi mondókák. Forum Könyvkiadó, Újvidék
- RIND Melitta 2005. *Haj, szénárú, szénára*. Topolyai gyermekjátékok. Zöldy Pál hagyatéka. Logos Grafikai Nyomda, Tóthfalu
- SZŐKE Anna 2016. *A kártyavár összedőlt*. Egy tovatűnt gyermekkor emlékei. Kiss Lajos Néprajzi Társaság, Szabadka
- VARGYAS Lajos 1981. *A magyarság népzeneje*. Zeneműkiadó, Budapest

Nursery Rhymes in Csóka and its Surroundings

Collecting traditional children's plays is an important task of our ethnographic research. Not only to capture the current knowledge, but also to deepen our self-knowledge, as children's plays are the remnants of events and rituals from ancient times. This thesis includes the part of the childlore with nursery rymes, lores, riddles and pranks. The material can be divided into two parts. The first part contains nursery rymes that adults tell or sing to infants (lullabies, caressing rymes, healing rymes). In the second part there are rymes that are commonly spoken or sung among children. In addition there are stories about nature and plants, fables, onomatopoeas and riddles. All children's rymes recorded in Csóka and its surrounding have characteristic rhythms and usually represent a boundary between speech and singing. The textual parts are often on the local dialect.

Key words: narration, melody, children's folklore, play, tradition

Dečije pesmice i brojalice u Čoki i okolini

Prikupljanje tradicionalnih dečijih igri je važan zadatak našeg etnografskog istraživanja. Ne isključivo s ciljem da zabeležimo trenutna saznanja, nego i da produbimo samospoznaju, budući da su dečije igre često ostaci prastarih događaja i obreda. Ovaj rad obuhvata deo dečije usmene tradicije kao što su pesmice i brojalice. Materijal možemo da podelimo na dve celine. Prvi deo sadrži šaljive pesmice koje odrasli govore najmlađoj deci (uspavanke, brzalice itd.). U drugom delu se nalaze pesmice, zagonetke, brojalice koja deca govore ili pevaju između sebe. Osim navedenih pesmica ovde su nabrojane i priče o prirodi, biljkama, basne, onomatopeje, podržavanje instrumenta, rugalice, brzalice. Za sve dečije pesmice koje su zabeležene u Čoki i okolini karakteristična je ritmičnost, a često su na granici između govora i pevanja. Tekstovi su često na lokalnom dijalektu.

Ključne reči: priča, melodija, dečija usmena književnost, igra, baština

Beérkezés időpontja: 2018. 05. 09.

Elfogadás időpontja: 2018. 06. 21.